

De nye regler for handel og brug af frø

Frøsamlings er et helt centralt element i økologisk selvforsyning, og vi er mange i PØ, som betragter netop retten til at kunne blive selvforsynende som en menneskeret.

I de senere år har der været en del debat om reglerne for handel med frø, og især problemerne med at det var kriminelt for frøsamlere at bytte frø, og for landmænd at skaffe såsæd til dyrkning af Ølandshvede. Nu er reglerne blevet ændret på visse punkter, og der er kommet en samlet vejledning på området, som gør det mere overskueligt at finde ud af, hvad man må og ikke må. Lad mig i den forbindelse ridse de nye gældende regler op.

Som almindelig privatperson kan man stort set gøre, hvad man vil indenfor landets grænser, og behøver for så vidt ikke at læse resten af denne artikel med mindre man har en særlig interesse for lovgivning. Går man lidt mere op i frøsamlingsens jura og især for salg af frø, er der derimod et par ting, man stadig skal være opmærksom på.

De forhold omkring frø, som er reguleret ved lovgivning, er:

1. Sygdomme på frø
2. Ejerskab af plantesorter
3. Salg af frø

Sygdomme på frø

Det er ikke reglerne for plantesundhed, der er ændret. Det betyder, at man stadig ikke må transportere frø, planter og især planter med jord på, som kan smitte nye områder med farlige nye sygdomme og skadedyr. Der er et kompliceret regelsæt for hver enkelt plante og for hver enkelt sygdom, som man umuligt kan lære udenad, og som bliver for kompliceret at beskrive i denne artikel. Men der er en tommelfingerregel, som gør det lettere at overskue: Som hovedregel regner man hele EU som én stor region, så indenfor EU kan man stort set sende og medtage alt. Derimod skal man ikke sende eller medtage frø og planter fra andre verdensdele, med mindre man er sikker på, at det er lovligt.

Ejerskab af plantesorter

Der er heller ikke ændret på reglerne for plantenyhedsbeskyttelse. Det betyder, at de fleste nyere sorter i almindelig handel stadig er beskyttet af plantenyhedsbeskyttelse. I lovgivningen om plantenyhedsbeskyttelsen er der en meget vigtig regel, som i princippet stadig kriminaliserer almindelig frøsamlings.

Næsten alle sorter i almindelig handel er nye sorter, som er plantenyhedsbeskyttet, og disse sorter må man lovgivningen om plantenyhedsbeskyttelsen over hovedet ikke høste frø fra. Her snakker vi altså ikke bare om, at man ikke må bytte og handle frøene. Man må slet ikke høste dem! Den eneste undtagelse er korn og bælgfrø, og nogle få andre landbrugsafgrøder, men efter lovens bogstav må man ikke høste frø af nogen grønsager af nye sorter. Sorter, som er mere end 25 år gamle, eller på anden måde ikke længere er plantenyhedsbeskyttet, må man derimod gerne høste frø af.

I den nye Vejledning om frø fra 2015 gøres det meget klart, at lovgivningen nu er ændret på en måde, så den slet ikke gælder for privatpersoner. Dette står dog i kontrast til, at der kun er sket ændringer bekendtgørelserne om markedsføringsreglerne om frø, men ikke i reglerne for plantenyhedsbeskyttelse. Umiddelbart er der derfor en modsigelse imellem Vejledningen og Bekendtgørelsen for plantenyhedsbeskyttelse. Jeg har spurgt NaturErhvervsstyrelsen, men indtil

videre har de ikke kunnet svare på spørgsmålet. Så længe man agerer som privatperson, så mener jeg, at man med god samvittighed kan nøjes med at læse teksten i Vejledningen om at provatpersoner er udtaget fra Frølovgivningen, og i god tro høste frø af egne grønsager, også selv om der er tale om nye sorter.

Hvis man vil være helt sikker på ikke at gøre noget, som principielt kan være et brud på nogle regler, så er der også andre snutveje. Lovgivningen for plantenyhedsbeskyttelse gælder jo kun plantenyhedsbeskyttede sorter. Hvis man har to sorter af eksempelvis gulerødder i haven, så vil de jo krydse med hinanden, og frøene vil derfor ikke længere være af en nyhedsbeskyttet sort. Sådanne frø er ikke omfattet af nogen regler. Hvis man udvælger de bedste planter af en sort til frøproduktion, så er det ikke frøproduktion man bedriver, men derimod planteforædling, og så er det heller ikke omfattet af lovgivningen. De fleste frøposer med grønsagsfrø, som er i handel i dag er enten gamle sorter eller F1-hybrider. Frø af F1-hybrider giver planter, som er anderledes end forældreplanterne, og de vil derfor ikke være omfattet af lovgivningen.

Uanset, om lovgivningen for plantenyhedsbeskyttelse gælder for privatpersoner eller ej, så mener jeg ikke, at man som privat frøsamlers bør bekymre sig om det. Derimod synes jeg ikke, at man skal begynde at sælge frø af nye sorter, som er plantenyhedsbeskyttede.

Salg af frø

Reglerne for slag af frø er helt ændret for privatpersoner, og der er gode nyheder for PØ's læsere.

For det første er det værd at bemærke, at det er salget, der er reguleret. Det er ikke købet. Enhver kan altså lovligt købe, hvad som helst man får tilbudt og af hvem som helst. Det vil altid kun være sælgeren, der eventuelt kan risikere at komme i konflikt med frølovgivningen. Køberen kan ikke risikere at gøre noget ulovligt.

Endvidere gælder det, at man gerne må høste frø til eget brug eller til privat småhandel med frø af enhver afgrøde, og af enhver sort, altså lige bortset for plantenyhedsbeskyttede sorter som nævnt ovenfor.

Lovgivningen om handel med frø gælder kun for salg af frø til landmænd, til gartnere og til andre virksomheder. Lovgivningen gælder ikke længere for salg af frø til private. Hvis man er privatperson eller landmand, og kun sælger frø til privatpersoner, så er der ikke længere nogen regler, der begrænser salget. Man kan gøre, hvad man vil, og man kan ikke blive straffet for det.

Det eneste, som frølovgivningen begrænser, er salg af frø og planter til professionelle brugere såsom landmænd eller gartnere. Frøfirmaer (f.eks. DLG eller Garta), som sælger frø til landmænd, må kun sælge frø af godkendte sorter, og frøet skal være certificeret efter gældende regler. Et frøfirma, som stort set kun sælger frø til private kunder (f.eks. Camilla Plum eller Frøbutikken), må gerne sælge sine egne hjemmelavede frø eller andre frø, som ikke er certificeret. Sælgeren er ikke forpligtet til at undersøge status for hver enkelt køber. Skulle der snige sig en enkelt professionel køber ind i kundekartoteket, så er det stadig ikke omfattet af lovgivningen. Det vurderes at ligge under bagatelgrænsen.

Hjemmeavlet såsæd og andre undtagelser

Korn og bælgssæd er som ovenfor beskrevet undtaget fra reglerne om plantenyhedsbeskyttelse på en måde, så landmænd gerne må bruge deres eget såsæd, også selvom der er tale om en moderne nyhedsbeskyttet sort. For nyhedsbeskyttede sorter skal han blot indbetale en licens til sortsejeren på omkring 50,-kr pr ha (beløbet kan afhænge af den enkelte sort). Hvis der er tale om en gammel sort (>25 år) eller anden sort, som ikke er på den officielle sortsliste, er der ingen begrænsninger, og det er der heller ikke, hvis der er et lille landbrug med mindre end 17,5 ha med korn og lignende afgrøder. Det står ganske vist ikke i Vejledningen, men det står i den bagvedliggende

bekendtgørelse.

Landmænd må derimod ikke umiddelbart handle hjemmeavlet såsæd med hinanden. Det er kun reglerne for frøhandel til private, der er ændret, og momsregistrerede landmænd er per definition ikke private men virksomheder. Igen gælder det, at det er salget, der er reguleret, og ikke købet. Hvis landmanden sælger noget korn som foderkorn, og køberen så efterfølgende vælger at bruge kornet som såsæd på marken, så er det ikke ulovligt, hvis blot sælgeren ikke vidste, at køberen kunne finde på at gøre det. Det kan naturligvis være svært at bevise, men man bør have lovens formål for øje. Formålet med lovgivningen er sikre, at man ikke køber noget såsæd af en dårligere kvalitet, end det man må forvente af såsæd. Hvis man som sælger af korn ikke på nogen måde har forsøgt at give køberen indtryk af, at der er tale om såsæd af såsædskvalitet, og at der eksempelvis ikke står „såsæd“ på fakturaen for salget, så vil der næppe komme problemer med emsige embedsmænd.

Frø og korn til forsøg og forædling er ikke omfattet af lovgivningen. Og det er ikke kun universiteter, og andre officielle institutioner, der er undtaget. Landmænd må også gerne lave forsøg, og det behøver ikke at være blindforsøg i små parceller med 4 gentagelser. En prøvedyrkning af en ny afgrøde er også et forsøg, og hvis det er nødvendigt at prøvedyrke afgrøden i flere år eller på flere marker for at vurdere resultatet, er det stadig at betragte som en prøvedyrkning. Hvis et gårdbryggeri f.eks. har brug for over 100 tons korn for at kunne afgøre, om en ny kornsort egner til deres malteri, så må det betegnes som en prøveproduktion. Det afgørende er ikke arealets størrelse. Det afgørende er, om man kan overbevise NaturErhvervsstyrelsen om, at afprøvningen tjener et fornuftigt formål, og ikke er bare et forsøg på omgåelse af reglerne. Man behøver ikke ansøge om tilladelse til at udføre forsøget, men man risikerer altså at skulle stå til regnskab for det, hvis man bliver spurgt.

Vi har altså fået en ny vejledning på frøområdet. I virkeligheden er der ikke de store ændringer i lovgivningen i forhold til tidligere regler. Den afgørende forskel er, at både NaturErhvervsstyrelsen og dele af den etablerede frøindustri nu har erkendt, at Danmark har brug for mere innovation i fødevarerektoren. Flexibilitet for driftige landmænd og frøsamlere er nødvendig for, at de kan udfolde deres kreativitet, og det er til glæde for både Michelin-restauranter og gårdmøllerier, og i sidste ende hele den danske fødevarereklynge. Det er dét, som er den nye erkendelse i Vejledningen om Frø i forhold til tidligere administration af frøområdet. Vejledningen er derfor udformet på en måde, så den giver mest mulig rummelighed for små kreative ildsjæle, men uden at det går for meget ud over den industrielle frøbranches kommercielle interesser. Det ånden i den nye Vejledning, som er vigtig. Hvis begge parter respekterer dén, så tror jeg der er plads til begge dele. Gid flere lande må følge Danmarks eksempel.